درس ۳: آخرین پیامبر

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین عوامل ختم نبوت و وظیفهٔ پیروان پیامبران گذشته

- خداوند پیامبر اکرم (ص) را «خاتم النَّبیّین» معرفی می‌کند.
- خود پیامبر اکرم (ص) نیز در اجتماعات مختلف، خود را به عنوان آخرین پیامبر الهی معرفی می‌کرد تا پس از ایشان، کسی ادّعای پیامبری نکند، یا اگر ادّعا کرد، مردم فریب او را نخورند.

عوامل ختم نبوت

- تعیین زمان ختم نبوت فقط با خداست؛ زیرا اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده، یا نه.
- با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان حضرت محمد (ص)، درمی‌یابیم که عوامل بی‌نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است.

برخی از عوامل ختم نبوت:
۱- آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی
۲- حفظ قرآن کریم از تحریف
۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)
۴- پویایی و روزآمد بود دین اسلام

۱- **آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی:** پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامهٔ کامل زندگی از عوامل تجدید نبوّت‌ها بود. در عصر نزول قرآن، آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامهٔ زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به‌دست آورد.

۲- **حفظ قرآن کریم از تحریف:**

عوامل مؤثر در حفظ قرآن کریم از تحریف:
- عنایت الهی
- اهتمام پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن
- تلاش و کوشش مسلمانان

- هیچ کلمه‌ای بر قرآن افزوده یا از آن کم نگردیده است.
- قرآن کریم نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳- **وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص):** تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت‌های پیامبر (ص)، به‌جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

۴- **پویایی و روزآمد بودن دین اسلام:** دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که می‌تواند پاسخگوی نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.

✪ برخی از ویژگی‌ها عبارت‌اند از:
اول: توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت
دوم: وجود قوانین تنظیم‌کننده

- **توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت:**

اقسام نیازهای انسانی:
- نیازهای ثابت، مانند: امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران و ...
- نیازهای متغیّر، مانند: شیوهٔ داد و ستد که برحسب زمان قابل تغییر است.

وجود قوانین تنظیم‌کننده: این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت‌نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند.

پیامبراکرم (ص) فرموده است: «لا ضَرَرَ و لا ضِرارَ فی‌الاسلام؛ اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است.»
مثلاً روزه ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است، اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد، بر او حرام می‌شود.

وظیفهٔ پیروان پیامبران گذشته

- خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به «اسلام» تعبیر می‌شود.
- هر یک از پیامبران، اسلام را در خور فهم و اندیشهٔ انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند.
- آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.
- هر پیامبری که می‌آمد، به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد.
- ✪ وجود دو یا چند دین در یک زمان، نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است.

@KonkurVIProof

ـ امروزه به جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به‌طور کامل از جانب خداست. بنابراین تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است.

اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

دو گروه از پیروان پیامبران گذشته عذرشان نزد خداوند پذیرفته است و مؤاخذه نمی‌شوند:
الف) کسانی که از آمدن پیامبر جدید آگاه نشوند، اگر مطابق دین خود عمل کرده باشند، پاداش خود را می‌گیرند.
ب) کسانی که تحقیق و جست‌وجو کنند، اما نتوانند به حقانیت دین جدید پی ببرند.
کسانی که به خاطر امیال دنیوی از حقیقت پیروی نمی‌کنند و کسانی که حقیقت را نیافته‌اند با هم فرق دارند.

پیام آیات قرآنی

﴿وَلٰکِن رَسولَ اللهِ وَ خاتَمَ النَّبِیّینَ﴾ (احزاب، ۴۰)
ترجمه: بلکه [او] فرستادهٔ خدا و پایان‌بخش پیامبران است.
پیام آیه: نبوت با پیامبر (ص) به اتمام رسیده و بعد از او دیگر پیامبری نخواهد آمد.

﴿وَ مَن یَبتَغِ غَیرَ الاِسلامِ دینًا فَلَن یُقبَلَ مِنهُ وَ هُوَ فِی الآخِرَةِ مِنَ الخاسِرینَ﴾ (آل عمران، ۸۵)
ترجمه: و هر کس که دینی جز اسلام اختیار کند هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیانکاران خواهد بود.
پیام آیه: تنها دین اسلام است که مردم را به رستگاری دنیا و آخرت می‌رساند و بعد از آمدن دین اسلام، تنها دینی که در آخرت از مردم پذیرفته می‌شود، اسلام است.

﴿قُولوا آمَنّا بِاللهِ وَ ما اُنزِلَ اِلَینا وَ ما اُنزِلَ اِلیٰ اِبراهیمَ وَ اِسماعیلَ وَ اِسحاقَ وَ یَعقوبَ وَ الاَسباطِ وَ ما اوتِیَ موسیٰ و عیسیٰ و ما اوتِیَ النَّبِیّونَ مِن رَبِّهِم لا نُفَرِّقُ بَینَ اَحَدٍ مِنهُم وَ نَحنُ لَهُ مُسلِمونَ﴾ (بقره، ۱۳۶)
ترجمه: بگویید: ما به خدا، و به آنچه بر ما نازل شده ایمان آوردیم و به آنچه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و پیامبرانی [از نسل یعقوب] نازل شده، و به آنچه به موسی و عیسی داده شده، و به آنچه به همهٔ پیامبران از سوی پروردگارشان داده شده، میان هیچ یک از ایشان فرق نمی‌گذاریم؛ و در برابر او تسلیم هستیم.
پیام آیه: همهٔ پیامبران خدا یک هدف را تعقیب می‌کرده‌اند و ایمان به همهٔ انبیا و کتاب‌های آسمانی لازم است و کفر به بعضی از انبیا، کفر به همهٔ آنهاست. مسلمان واقعی کسی است که به تمام انبیای الهی ایمان داشته باشد.

سؤال متن ۲۸

چه عواملی سبب شد تا نیازی به آمدن پیامبر جدید نباشد؟ ۱ـ آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی، ۲ـ حفظ قرآن کریم از تحریف، ۳ـ وجود امامان معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)، ۴ـ پویایی و روزآمد بودن دین اسلام
با آمدن آخرین پیامبر، وظیفهٔ کسانی که پیرو پیامبران پیشین بوده‌اند، چیست؟ وظیفهٔ پیروان پیامبران پیشین ایمان به آخرین پیامبر است و اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است و اگر چنین نکند، به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است.

سؤال متن ۳۳

وقتی خداوند پیامبر جدیدی برای هدایت مردم می‌فرستد، وظیفهٔ پیروان پیامبر قبل چیست؟ وظیفهٔ پیروان پیامبر قبل این است که از پیامبر جدید پیروی کنند و به او ایمان آورند.
آیا ادامهٔ پیروی از دستورات پیامبر قبلی، مورد قبول خداوند است؟ خیر، چه بسا سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است.

اندیشه و تحقیق ۳۵

به نظر شما ... ؟ خیر؛ زیرا انسان‌های همان عصر، آن را درک نکرده و نمی‌فهمیدند؛ چرا که این برنامه سعادت فراتر از عقل و درک آنان بود و در مورد سایر عصرها، دین دچار تحریف و یا نابودی کلی می‌شد و به صورت دقیق و بدون تحریف به دست انسان‌های بعد نمی‌رسید.

ارزشیابی مستمر

الف) ✪ آیه و حدیث: (۱ نمره)

۱ **آیهٔ شریفه ﴿وَ مَن یَبتَغِ غَیرَ الاِسلامِ دیناً فَلَن یُقبَلَ مِنهُ وَ هُوَ فِی الآخِرَةِ مِنَ الخاسِرینَ﴾ علت زیانکاری افراد در آخرت را چه چیزی معرفی می‌کند؟** (تهران ـ مدرسهٔ شهدای مؤتلفه اسلامی ـ دی ۹۶)

۲ **مقصود از قاعدهٔ: «لا ضَرَرَ و لا ضرارَ فی‌الاسلام» را بنویسید.** (قم ـ مدرسهٔ شهید نواب صفوی ۱ ـ دی ۹۷)

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخّص کنید. (۰/۵)

۳ تنها خداوند عوامل ختم نبوت را می‌داند. ☐ درست ☐ نادرست

۴ با وجود اسلام، نیاز به دین دیگر نیز احساس می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

ج) جمله‌های زیر را با کلمه‌ها و عبارت‌های مناسب کامل کنید. (۰/۵)

۵ با تعیین امام معصوم، همه مسئولیت‌های پیامبر، به جز ..... ادامه یافت.

۶ هر پیامبری دین الهی را ..... قوم خود بیان می‌کرد.

د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)

۷ چرا تعیین زمان ختم نبوت با خداست؟ زیرا .....

الف) خداوند بر زمان و مکان اشراف دارد.

ب) عوامل ختم نبوت در یک دوره با هم جمع می‌شوند.

ج) اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

د) امامان (ع) تمام شرایط و عوامل ختم نبوت را داشتند.

۸ امنیت، عدالت و دادوستد با دیگران ..... هستند و شیوهٔ دادوستد ..... است.

الف) نیازهای طبیعی - نیازهای غریزی

ب) نیازهای ثابت - نیازهای متغیر

ج) نیازهای متغیر - نیازهای ثابت

د) نیازهای غریزی - نیازهای طبیعی

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ دو مورد از عوامل ختم نبوت را نام ببرید. (۱) (قم - مدرسهٔ شهید نواب صفوی ۱ - دی ۹۷)

۱۰ چگونه عامل «آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی» مانع آمدن پیامبر جدید شد؟ (۱)

۱۱ چرا قرآن کریم نیازی به «تصحیح» ندارد؟ (۱) (مشهد - مدرسهٔ شاهد وارثان نور - دی ۹۷)

۱۲ آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر چیست؟ و تنها دین خداوند چه نام دارد؟ (۱)

۱۳ وجود دو یا چند دین در یک زمان نشانگر چیست و به چه معناست؟ (۱)

۱ انتخاب دینی غیر از اسلام برای خود (۰/۵) ۲ اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است. (۰/۲۵) مثلاً روزه ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است، اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد، بر او حرام می‌شود. (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ نادرست (۰/۲۵) ۵ دریافت وحی (۰/۲۵) ۶ در خور فهم و اندیشهٔ (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «ب» (۰/۵) ۹ ۱- حفظ قرآن کریم از تحریف (۰/۵)، ۲- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص) (۰/۵) ۱۰ انسان‌ها وارد دوره‌ای شده بودند که می‌توانستند با تفکر در برنامه ارسال شده از سوی خدا، (۰/۵) نیازهای هدایتی خود را در طول زمان‌های مختلف پاسخ دهند و در هر دوره‌ای به معارف جدیدتر و عمیق‌تر دست یابند. (۰/۵) ۱۱ باتلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت (۰/۵)، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای به آن افزوده یا از آن کم نگردید. به همین جهت این کتاب نیاز به «تصحیح» ندارد و جاودانه، باقی خواهد ماند. (۰/۵) ۱۲ نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد. (۰/۷۵) / اسلام (۰/۲۵) ۱۳ نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند (۰/۵) و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است. (۰/۵)

درس ۴: معجزهٔ جاویدان

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین معجزهٔ پیامبر اکرم (ص) یعنی قرآن کریم و جنبه‌های اعجاز آن

- قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران (ص) نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است.
- برای اینکه مردم دریابند که پیامبران با خداوند ارتباط دارند و از طرف او مأمور به پیامبری شده‌اند معجزه‌ای می‌آوردند.
- معجزه: کار خارق العاده‌ای که هیچ بشری بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن نیست.
- قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوّت می‌خواند.
- اندیشمندان اسلامی آن کارهای خارق‌العاده را معجزه می‌نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.